

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת ויצא י' כסליו ה'תשע"ג | גליון 530

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

ותורת חסד על לשונה

"ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה" (ל, כא), אמרו חז"ל (ברכות ס'), מאי 'ואחר'? אמר רב לאחר שדנה לאה דין בעצמה, אמרה לפני הקב"ה, ריבונו של עולם, י"ב שבטים עתידים לצאת מיעקב, ששה יצאו ממני וארבע מבני השפחות, הרי עשרה. אם זה זכר [שאני מעוברת בן], לא תהא רחל אחותי כאחת השפחות?! מיד נהפכה והייתה לבת, שנאמר "ותקרא את שמה דינה", שדנה דינה לעצמה.

האמהות הקדושות נביאות היו, ובגודל השגתן ידעו את המעלה והזכות שיש להן על כל בן מי"ב שבטים שהן זוכות להעמיד, ושכל אחד מהבנים הוא יסוד מיסודות כלל עם ישראל. ובוודאי שכל אחת מהאמהות השתוקקה שיהא לה עוד בנים, וחלקה היא גדול יותר בזכות ובמצווה להקים את עם ישראל.

למרות זאת, כאשר לאה אמנו ראתה עד כמה גדול צערה של רחל, ואיזה מעטה של בושה יכסה את פניה של אחותה, אם חלילה חלקה יהא קטן יותר משל השפחות, מיד ויתרה על חלקה שכבר ניתן לה משמים, ובקשה והתפללה לה' שישנה את סדרי הבריאה, ויהפוך את העובר שבמעיה לבת, וה' אכן שמע לתפילתה ושינה את סדרי בראשית לנוכח תפילתה הטהורה.

מכך נלמד ונשכיל ששורש עם ישראל עומד על החסד והעזרה לאחרים, ועל ויתור ונתינה. **כי חסד אינו מצטמצם רק לנתינת ממונ, או לעזרה חומרית, חסד הוא גם ברוחניות, בעזרה ונתינה רוחנית.** ולכן לאה הייתה מוכנה לוותר על חלק נוסף בבנין הרוחני של עם ישראל, חלק שכבר היה בידיה, בכדי לגמול חסד עם אחותה. ואף רחל מסרה ללאה את הסימנים שנתן לה יעקב אבינו, כדי שלא תתבייש ותתבוזה אחותה. ובכדי לגמול חסד עם אחותה, הייתה מוכנה לוותר על החלק הרוחני שלה שהיה מיועד לה. זה סוד

הקיום של עם ישראל, להדבק בדרכיו של הקב"ה ולעשות כמעשיו, לגמול חסד ולתת מחלקנו ומנחלתנו למי שאין יכולת וסיפוק בידו, וכשהאדם נוהג כך וגומל חסדים, באות עליו כל הברכות שבתורה.

לפי זה נראה לבאר את המעשה שבגמ' (מגילה כח), שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה, **במה הארכת ימים? אמר לו קצת בחיי? אמר לו, רבי, תורה היא וללמוד אני צריך** [ואולי אוכל גם אני להאריך ימים].

אמר לו, מימי לא הסתכלתי בפני בצלם דמות אדם רשע וכו'. בשעת פטירתו אמר לו רבי לרבי יהושע בן קרחה, **ברכני, אמר לו, יהי רצון שתגיע לחצי ימי. ולכולהו לא? אמר לו, הבאים אחרך בהמה ידעו? וביאר רש"י, אין טוב לך לחיות ימים רבים כמוני, שאם כן לא יטלו בניך בגדולתך, ואתה נשיא והם כל ימיהם יהיו הדיוטות.**

מה פשר שיחתם של התנאים הקדושים רבי יהושע בן קרחה ורבי יהודה הנשיא? אכן, רבי יהושע בן קרחה הבחין משאלותיו של רבנו הקדוש שהוא רוצה להאריך ימים ושנים כמוהו, שרבי יהושע בן קרחה חי למעלה ממאה וארבעים שנה (עי' שבת קג, בתוס'). לכן ברכו שיזכה רק לחצי ימיו, ובברכתו המופלאה בא ללמד את רבי הקדוש, שהאדם צריך לוותר ולהעניק לזולתו אפילו מחייו הרוחניים. ולמרות שרבנו הקדוש דאג וטרח למען עם ישראל, ופרנסם בכל כוחו ודאג לרוחניות של העם כולו, והניח את היסודות לתורה שבעל פה. בכל זאת רבי יהושע בן קרחה לימדו, שצריך לדעת לוותר ולתת משלו לאחרים, ואפילו מימי חייו ושנותיו שיכול לפעול ולתקן בהם צריך לתת, כדי שגם אחרים יוכלו לזכות ולהשיג.

זו מעלת האדם השלם, שיועד לגמול חסד עם זולתו בגופו ובממונו ואף בתורתו, כמו שנאמר (משלי לא, כו) **"פיה פתחה בְּהַכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה"**.

דברי הימים

מות הורדוס המלך

ז' כסלו ג' תשנ"ו (4 לפנה"ס)

הורדוס, היה בן למשפחת גרים, שנתגיירו בעל כורחם על ידי יוחנן הורקנוס. גירותם של אותם אדומים היתה לעם ישראל לרועץ, מהם קם הורדוס אשר בתאוותו לשלטון הרג באכזריות את כל צאצאי בית חשמונאי ואת כל מי שהעז פנים נגדו ועידרע את בטחונו. שנאתו של הורדוס לחכמי ישראל היתה רבה, הוא התנהג בעריצות כלפי עם ישראל.

מסופר בגמרא (בי"ב ג) שהורדוס הרג את כל גדולי הדור, אך את התנא בבא בן בוטא השאיר בחיים כדי שישמש לו כיועץ. באכזריותו הרבה ניקר את עינו, כדי שלא יהיה בכוחו לפעול נגדו. לאחר זמן נקפו ליבו והוא פנה אל בבא בן בוטא וביקש כפרה למעשיו אמר לו בבא בן בוטא **'הוא כיבה אורו של עולם שנאמר (משלי י, כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', ילך ויעסוק באורו של עולם שנאמר (ישעיה ב, ג) 'וְנִהְיֶה אֱלֹהֵי כָל הַגּוֹיִם' - והוא בניין בית המקדש.** הורדוס השקיע בבנין הארץ ופיתוחה. הוא בנה מבצרים ובניי פאר, התקין קרקסאות, כמנהג הרומאים והיונים. וכדי לשאת חן בעיני הקיסר הרומאי הוא בנה את העיר קיסריה לכבודו.

רבבת פועלים שכר הורדוס לבנין בית המקדש. שנה וחצי ערכה הבנייה שבסופה עמד על תילו בניין מפואר, שיופיו נישא למרחקים. עליו אמרו חז"ל (בי"ב ד) **מי שלא ראה את מקדש הורדוס לא ראה בנין יפה מימיו.** בבניית בית המקדש דרש מפועליו להצמד להוראות חכמי ישראל, אך הוא לא ויתר על רצונו לשאת חן בעיני הרומאים, והעמיד צלם בדמות נשר זהב בשער הבניין. כשהסתיימה בניית בית המקדש חלה הורדוס במחלה קשה, לא ארכו הימים ובי' כסלו ג' תשנ"ו מת הורדוס ועשהו יום טוב במגילת תענית (טז) ששמחה היא לפני המקום כשהרשעים מסתלקים מהעולם.

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א | להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמות, לפרטים 08-8679897

ר"ת	יצאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
17:52	17:14	16:01	ירושלים
17:49	17:16	16:16	ת"א אשדוד
17:46	17:14	16:04	חיפה
17:50	17:17	16:16	ב"ש

איש ואשה
שזכו

מענה רב ישיב חמה

"ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואתה עמך" (לא, א) יעקב אבינו שומע את דברי בני לבן, ורואה כי פניו של לבן אינם כתמול שלשום, וכתשובה למצבו נגלה אליו ה' ומצווהו לשוב לביתו ולמולדתו. לכאורה, ברגע שה' ציוה את יעקב לעזוב את המקום, נראה היה כי שום דבר לא יעמוד בדרכו, והוא יבקש מרחל ולאח לארוז את מיטלטליהם לאסוף את הילדים ולצאת לדרך ללא כל שהות. אך לא זאת הייתה דרכו של יעקב, הוא שולח לקרוא לרחל ולאח, ובמילים ארוכות ומפורטות הוא מתאר להן את כל הקורות אותו וכל הרגשותיו "וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה השדה אל צאנו. ויאמר להן ראה אנכי את פני אביכן כי איננו אלי כתמול שלשם...". והן אכן מבינות את מצבו ומיד אומרות "ותען רחל ולאה ותאמרה לו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו... ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה". או אז הודיע להם יעקב אבינו על חזרתם לארץ ישראל.

מסופר שפעם הגיעו זוג צעיר אל ה'חזון איש', כששאלם איך הם מסתדרים בחיי נישואיהם, השיבו לו הזוג בבת צחוק שהכל מצויין, ואין ביניהם ויכוחים כלל או חילוקי דעות. הביט בהם ה'חזון איש' וענה להם בחכמתו 'אם כן, כנראה שעדיין לא התחלתם להיות כזוג...'

אין זה מן הנמנע שבין בני זוג החיים תחת קורת גג אחת יהיו חילוקי דעות. אלא שלעיתים רצונותיהם שונים ומנוגדים כל כך ולא נראה כי ניתן לגשר עליהם, יהיו כאלו שיוותרו על רצונם אך יחושו תחושת מירמור על שלא מבינים אותם. ויהיו שידרשו את קיום רצונם בכח, ובכך יובילו לפגיעה בבן הזוג, דבר שיוביל להעצמת ההתנגדות כלפיהם בהווה ובעתיד. אך יש דרך אחרת...

כתב השל"ה הקדוש, מכאן נלמד שאין ראוי לאדם כשירצה דבר מה מאנשי ביתו שיכריחם על זה על צד האונס והניצוח, אף כי הוא מושל בהם. אבל ישתדל לפנות אותם אל כל מה שירצהו בתכלית מה שאפשר, כדי שיתעוררו לזה מעצמם. כי זה הוא יותר טוב משיעשו זה על צד האונס וההכרח. ראה, כמה הרבה יעקב דברים עם רחל ולאח כדי שיתרצו בטוב לב, ואעפ"י שהקדוש ברוך הוא ציוה לו שישוב לביתו.

חכמה עצומה טמונה בדרך זו, מתוך שכן הזוג הופך להיות שותף להחלטה, הוא יהיה אף לעזר בהוצאתה לפועל.

זה לי עשרים שנה בביתך

"זה לי עשרים שנה בביתך" (לא, מא) אמר יעקב אבינו ע"ה, עשרים שנה אלו שלא שמשתי את הורי, עלי לשלם את עונם, אבל י"ד שנה שנטמנתי בבית שם ועבר ללמוד תורה, אין לי עונש על שלא כיבדתי את אבותי באותו זמן. מבאר הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל שמעין כך היה הדין ודברים בין אליהו הנביא אלישע תלמידו, שכאשר השליך אליהו אדרתו אליו, מיד הכיר אלישע שהוא אליהו הנביא, והון מהבל ימעט בעיניו, "ויעזב את הבקר וירץ אחרי אליהו" (מ"א ט, ט), מפני חשקו לדבק בתורה. ולא שאל מאומה, אלא אמר, "אשקה נא לאבי ולאמי", כפני שאני חייב בכבודם, "ואלכה אחריך" לשמש אותך כתלמיד אחר רבו, שאף על פי שאני מתבטל מכבוד אב ואם, איני נענש, כיון שאני הולך אחריך לשמשך. וזה שאמר "ואלכה ברשות", כיון שאני הולך ללמוד תורה. ואליהו לא נחה דעתו בכך, לפי שזו היא דרכה של תורה - "האמר לאביו ולאמו לא ראיתיו" (דברים לג, ט), וסמך לו הפסוק (שם, לג, י) "וירדו משפטית ליעקב", ללמדנו, שהעושה כך זוכה להיות מורה הוראה בישראל. וכשראה אליהו את אלישע שאמר "אשקה נא לאבי ולאמי", וזכר אותם. אמר, עדיין אינו שלם אלישע בחשק התורה מכל וכל. ולכן אמר לו, "לך שוב", כלומר, אתה אומר אלך ואחזור, ואם כן לך שלא על מנת לחזור, ושוב למקומך מכל וכל, ולא תחזור לבוא אלי. לכן, כששמעו כך אלישע מיד "וישב מאחרי ויקח את צמד הבקר", שלא הלך אצל אביו ואמו כלל, אלא "וילך אחרי אליהו", ובקש לקבל ממנו פי שנים ברוחו.

ברמראות

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כה, י)

בגמרא (קדושין כט) מובא ספק, האם ילמד אדם תורה ואחר כך ישא אשה, או שישא אשה ואחר כך ילמד תורה. דהיינו, האם יש לאדם יכולת ללמוד תורה, למרות שריחיים של הפרנסה נתנו על צווארו, או לא. אומרת הגמרא, שהדבר תלוי ביכולת הכלכלית של האדם. ולכן, בני ארץ ישראל שהיו עשירים והפרנסה הייתה מזומנת בידם, צריכים היו לשאת אשה ואחר כך להמשיך לעסוק בתורה, כיון שלא יתבטלו מתורתם בעקבות עול הפרנסה, שהרי מזומנת היא בידם. אך בני בבל שהיו עניים, צריכים היו קודם לעסוק בתורה, ורק לאחר מכן ישאו אשה, כדי שעול הפרנסה לא יעכבם מלעסוק בתורה. לפי דברי הגמרא הללו מבאר החיד"א זצוק"ל בספרו 'נחל קדומים', את הפסוק "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ויפגע במקום וילך שם". שאכן תכלית יציאתו של יעקב מבאר שבע, הייתה ללכת מיד לחרן ולשאת אשה, ולא חשש שעול הפרנסה יעקב בידו מלעסוק בתורה, שהרי ממון רב נטל מבית אביו יצחק, והרי דינו כבני ארץ ישראל. אך לאחר שנטל ממנו אליפז את כל ממנו, שוב הפך דינו להיות כמו בני בבל העניים, שצריכים קודם לעסוק בתורה, ורק אחר כך לשאת אשה. לכן ראשית כל, הלך לבית מדרשם של שם ועבר, ועסק בתורה י"ד שנים, ורק אחר כך המשיך לחרן כדי לשאת אשה.

ויפגע במקום (כה, יא)

פירש רש"י, מלמד שקפצה לו הדרך. כתב הצדיק רבי יעקב אריה מרדכי'מין זצוק"ל בספרו 'ביכורי אביב', שפעמיים מצאנו בחז"ל שקפצה הדרך, לראשונה קפצה הדרך לאליעזר, שביום שיצא מבית אברהם אבינו הגיע לבית בתואל, וכמו שנאמר ויבוא היום אל העין. ובשנית מצאנו שקפצה

הדרך ליעקב אבינו כשהלך לחרן. מדוע בשני הפעמים הללו קפצה הדרך? אלא, יסוד גדול למידים אנו כאן לענין נישואי הבנים. שאם רואה אדם שבדרך הטבע אינו מצליח להשיא את צאצאיו, ידע שאם יבטח בה' ייזכה לקפיצת הדרך, לעבור את כל המכשולים, כי מעשה אבות סימן הוא לבנים, וכשם שלאבותינו קפצה הדרך לצורך נישואיהם, כך גם לנו תקפוץ הדרך.

כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך (כה, יז)

לאדמו"ר מרוזין זיע"א היה ילד פלא חריף ופיקח, דוד משה שמו, שלימים התפרסם כאדמו"ר מצ'ורטקוב. יום אחד ראה הילד דוד משה יהודי ממתין ליד חדרו של אביו להכנס לעצה וברכה, אמר לו: 'בבקשה, כאשר תצא מחדרו של אבי תאמר לי מה אמר לך!'. כשיצא היהודי שאל אותו הילד, 'מה אמר לך אבי?!'. ענה לו, 'הרבי ברכני שה' יעזור'. הקשה הילד, 'ועד שה' יעזור מה יהיה עמך?!' נבון היהודי ולא ידע מה לענות. נכנס הילד דוד משה לאביו, ושאלו 'כלום איזו תשובה נתת לשואל, ומה יהיה עליו עד שה' יעזור לו, הרי זקוק הוא לישועה'. אמר לו אביו, הלא פסוק מפורש הוא, 'כאשר יעקב אבינו בקש את ברכת ה' אמר לו השי"ת 'כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך', דהיינו, שגם כשימתין יעקב לישועת ה' כאשר ה' דיבר לו, עדיין ה' לא יעזבנו, ועד שה' יושיע - לבנתיים ה' גם יעזור...'

עתה הפעם ילנה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים (כה, יז)

יש להבין, מדוע לאחר שילדה לאה את לוי, הייתה סבורה שילוהו אליה יעקב, מה שלא היה בלדת בניה הקודמים? מבאר ה'חזקוני', אמרה לאה, עד עכשיו הייתי מטפלת בשני בני ראובן ושמועון בשתי ידי, אך עתה שנולד בני השלישי יצטרך אישי לסייע לי בטיפולם. לכן הייתה בטוחה ש'עתה' שנולד לוי, לוהוה אישי אלי.

שבעת ימי המשתה

"מלא שבע זאת ונתנה לך גם את זאת" (כט, וז). מובא בתלמוד ירושלמי (מו"ק פ"א ז'), ש"שבע זאת" שאמר לבן, היינו שבעת ימי המשתה. וכן מצאנו בשמשון שאמר לפלישתים (שופטים יד, יב), "אחזקה נא לכם חידה אם הגד תגידו אותה לי שבעת ימי המשתה". דרשו חז"ל (ילק"ש שופטים רמז ע') שבעת ימי המשתה אנו למדין מיעקב ומשמשון כשירד לארץ פלישתים ולקח לו אשה ועשה משתה ושמחה שבעת ימים. להלכה נפסק בשו"ע (יו"ד ס"ד א'), הנושא אשה צריך לשמוח עמה שבעת ימים. וענין השמחה בשבעת הימים, להמשיך שפע ברכה ושמחה לחתן והכלה, ומשם יושפע שפע רב של שמחה לכל ימי חייהם.

כל שבעת ימי המשתה הם כמועד, ואסור לחתן לעסוק במלאכה, אלא צריך לערוך סעודות ולשמוח עם כלתו. וכשם שחייבים לברך על כל דבר של תועלת, כן על החתן לברך לה, ואלו הן ז' ברכות שבברכת חתנים. על פי דברי הברייתא המובאים בגמרא בכתובות (ז): 'מברכים ברכת חתנים בעשרה כל שבעה. אמר רב, והוא שבאו פנים חדשות'. מסופר (שם ה.) על רב אשי שהגיע לביתו של רב כהנא בעת שמחת נישואין. ביום הראשון של שבעת ימי הנישואין ברכו שבע ברכות, אבל מכאן ואילך לא ברכו אלא אם באו פנים חדשות.

יש לעיין, בסעודת שבע ברכות שנערכה באולם שמחות, האם ניתן לצרף את אחד המלצרים כ'פנים חדשות'? על פי התוספות (שם) מובן ש'פנים חדשות' גורמות לריבוי השמחה ומכנינים עבורו ריבוי מאכלים, וכאשר יש ריבוי שמחה מברכים שבע ברכות. המנהג הוא שגם מי שהיה נוכח בחופה, אך לא היה נוכח בסעודה, נחשב ל'פנים חדשות' (שו"ע סיף ז). יש שכתבו שטוב להחמיר שגם לא יהיה בחופה. כיום, אמנם נוהגים פחות להקפיד שיהיה ה'פנים חדשות' אדם שרגילים להרבות בסעודה עבורה מכיין שהסעודות הנערכות לכבודו של חתן, יש בהן ממילא שמחה גדולה וריבוי מאכלים. ובכל אופן לגבי מלצר מאחר ונוכחותו אינו גורמת לריבוי שמחה, פסק הגאון הרב שלמה זלמן אוירבער זצ"ל שאין להושיב מלצר ולצרפו כ'פנים חדשות', והביא מעשה שהיה בתשעה אנשים שסעדו סעודת 'שבע ברכות', ובסוף הסעודה ביקר קבצן בבית לקבץ נדבות, והורה הגאון 'החזון איש' זצ"ל שאין לצרפו כ'פנים חדשות' כיון שאין מרבים בסעודה עבורו (ישוע שמחות' פ"א, סימן ז).

פניני דברי יאשיהו

דאגת הלב

יעקב אבינו המובחר שבאבות, מיום עומדו על דעתו עבר נסיונות קשים ומרים, עשו אחיו נלחם בו בכל כוחו ושלח את בנו אליפז שיהרגוהו, עד שלבסוף השאיר אותו ערום ועריה ובמקלו עבר את הירדן. עשרים שנה דר בבית חמוי לבן שהיה סמל השקר וחוסר היושר, שהחליף את משכורתו עשרת מונים. חיים שכאלו וודאי שמלאי דאגות הם, כל רגע ורגע קשה מחברו, "ביום אכלני חרב, וקרה בלילה" (לא, מ) ושנתו של יעקב נדה מדאגה ועצבון לב. אך עם כל זאת הצליח יעקב אבינו להעמיד י"ב שבטים מפוארים, שהם היסוד של עם ישראל. כיצד הצליח בזאת למרות כל הקשיים והנסיונות? הנה לכל אחד מאיתנו ישנם צרות וקשיים, בפרנסה, בשלום הבית ובחינוך הבנים. זמן רב עובר לנו בדאגות שווא, אשר אינן מועילות מאומה ולא פותרות דבר, אלא רק מתישות את כוחו של האדם, שוברות את רוחו ומערערות את יכולותיו למצוא פתרון, עד שמרוב דאגה האדם מגיע לשבר נפשי אשר מי ישרונו.

לכן, חובה גמורה על כל יהודי ויהודי, לשים את פחדיו ודאגותיו בצד, ולא לערוב אותם בחייו. לומדים אנו מיעקב אבינו, שעם כל הפחד הגדול שהיה לו בבית לבן ואחיו עשו וכן כל שאר הסכנות והקשיים שהיו לו, בכל זאת עמד איתן ויצייב בדעתו, ושם כל עניין במקומו ולא ערוב את הדברים ונפל ברוחו. כך יכול היה להקים את שבטי י-ה שקיומם הוא לנצח נצחים.

לאורם נלך

רבי שמואל אליעזר איידל'ס - המהרש"א - ה' כסלו שנת שצ"ב

אי אפשר שיעשה אדם ספר בדומה לזה. רבי יוסף תאומים בעל ה'פרי מגדים' כותב (בראש יוסף פסחים כו.) 'כל דבריו ברוח הקודש נאמרו ומי יתן וכל חכמי ישראל בזמנינו יבינו דבריו הקדושים וטוב להם'.

מאורע פלאי ארע בעת פטירתו של המרש"א, טרם פטירתו ציוה להניח על מיטתו את ספריו. והבטיח לבני קהילתו כי בקרוב תסתיים הגזרה, כשהוא מתכוון לגזרה שהטילו על יהודי העיר לעבור בלויית המת דרך כנסיה שהוקמה בסמוך לבית הנוצרים. רבות סבלו היהודים מגזרה זו, כל פעם שהיו עוברים עם מיטת המת במקום היו סופגים בייזונו ומכות, ולא זו בלבד שרוח הטומאה שבמקום השפיעה על מחשבות העוברים לרעה, ויהודים רבים המירו את דתם. בה' כסלו שנת שצ"ב נפטר המהרש"א והוא כבן שבעים ושבע, בהלויה רבת משתתפים הובילו את מיטתו אל בית העלמין ונעצרו לפני הכנסיה כפי הגזירה שגזרו הכמרים. והנה לפתע לתדהמת הנוכחים, התיישב המהרש"א והחל לעיין בספריו, וכאשר דפדף בספריו החלה הכנסיה לשקוע בעומק האדמה, עד ששקעה כולה. או אז עצם המהרש"א את עיניו וחזר לשכב על מיטתו. אנשי קהילתו ליווהו בכבוד גדול וביראה, וחרטו על מצבתו "איש קדוש מופת הדור שמעו יצא ממזרח שמש עד מבואו. האיר עיני חכמי ישראל בחיבורו הגדול", זיע"א.

הגאון רבי שמואל אליעזר איידל'ס נולד בשנת ה'שט"ו לאביו רבי יהודה הלוי בקראקא. חונתנו הגבירה מרת איידל תמכה בו במשך כעשרים שנה, ולכן כונה על שמה איידל'ס. לאחר פטירתה בשנת שס"ה, נותר ללא תמיכה וקיבל על כורחו עת עול הרבנות בעיר חלם. בשנת שע"ד, בהיותו כבן נ"ט שנים מונה לכהן כרב בלובלין. ובשנת שפ"ה, בהיותו כבן ע', נתמנה לרב באוסטרהא, שם ייסד ישיבה גדולה. על משקוף ביתו חרט באופן בולט את הפסוק הפסוק באיוב (לא, לב) "בחנין לא ילין גר דלתי לארח אפתח", והיה נאה מקיים בטוב ליבו וברוחו הנדיבה היה ביתו פתוח לרוחה, ונתן לכל עני וכל עובר אורח מקום ללון ולחם לאכול. בילדותו, למד המהרש"א בישיבתו של הרמ"א ועד מהרה נודע שמו למרחוק כ'עילוי מקראקא'. שקידתו בתורה לא ידעה גבול. מסופר כי המהרש"א צימח בבחורות את שיער ראשו כנוזר, ובלילות הארוכים, כשהייתה השינה גוברת עליו, היה קושר את שעריו אל התקרה, כדי שאם ישמט ראשו בתנומה מיד ימשכו שערות ראשו ויתעורר על מנת לשוב לתלמודו. בידיעתו הרחבה, בעומק הבנתו, וברוחו הטהורה חיבר פירוש לגמרא ונחשב לאחד מגדולי מפרשי התלמוד. רבי יונה לנדסופר כתב על דברי המהרש"א 'דבריו הם בקיצור מופלג ועמוקים לאמיתיה של תורה ומבלעדי השגת רוח הקודש

מאמר החכם

"והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה" - אם משים האדם את עצמו עניו ושפל בעיני עצמו שהוא "מצב ארצה", אזי "וראשו מגיע השמימה" - הריהו באמת גדול בשמים.

החלום שהציל

שנת ה' תפ"ג (1772), תקופה קשה השתרגה על בתי היהודים ברובע היהודי שבירושלים, מזג האוויר הנעים של עונת הסתיו לא הצליח לחפות על האוירה הטעונה. הרודן העריץ יוסוף פחה השתלט על העיר, והחל לעשות בה כבתוך שלו. שנאתו העזה ליהודים לא ידעה גבול, ובהנחייתו תפשו חייליו את נכבדי הקהילה והשליכום לכלא על לא עוול בכפם, כשהם מכים בהם ללא רחם. הרודן תבע עבור שחרורם של הנכבדים סכומי כופר עצומים. יהודים רבים עזבו את בתיהם והסתתרו מאימתו של הרודן האכזר, אך לא תמיד עלה הדבר בידיהם, והם נתפשו במקום מתבואם. כעבור חודשים מספר, משראו יהודי ירושלים שהמצב מחמיר, שלחו אל הרודן יוסוף פחה את הצדיק **רבי משה מייחס זצוק"ל** שישתדל לטובת היהודים. משנכנס רבי משה אל הרודן החל לדבר בפניו ולנסות לעורר את רחמיו, אלא שהפחה האכזר שם אותו ללעג ולבוז. הוא קרא אליו את הקאדי ובנוכחותו האשים את היהודים בהשפלת המוסלמים בתפילותיהם שלוש פעמים ביום. 'רק על דבר זה בלבד' - קרא הפחה בקול ניחר - 'מגיע לכם, היהודים גור דין מות!'. מיהר רבי משה לעזוב את ארמונו של הפחה כשליבו כבד עליו, הוא פנה אל ביתו של הצדיק **רבי אברהם יצחקי זצוק"ל** וסיפר לו את חומרת המצב. כל רבני העיר התאספו במקום, והכריזו על תענית למשך שלושה ימים.

בחלוף שלושה ימים הגיעו אל ביתו של רבי משה מייחס חיילים בשליחותו של הפחה, הם אסרו את רבי משה והובילוהו אל תא המעצר שם הוא נכבל בשלשלאות ברזל. הפחה העריץ ברוב אכזריותו גזר עליו גור דין מות שלא בנוכחותו, וקבע את ביצוע גזר הדין ליום מסוים. חדרה עצומה נפלה על יהודי העיר ירושלים, משלחת של רבני העיר ונכבדי הקהילה עשתה דרכה אל הפחה הרודן תוך סיכון עצום לבקש על חייו של רבי משה. הם נפלו לרגליו של הפחה ובכו לפניו והתחננו שלא יבצע את גזר הדין הנורא. הפחה הזמין אל ארמונו את האסיר רבי משה, משאך דרכו רגליו של רבי משה בפתח החדר החל הפחה האכזר לחרף ולגדף, והרצה לפניו את האשמותיו הקשות כלפי רבי משה וכלפי היהודים. על אתר הציעו היהודים כופר בעד האסיר בסכום עתק של תשעים ואחד אלף גרושים. נראה כי הפחה המתין לעת הזאת, פניו התרככו והוא הזמין אליו את סופר המלכות, לנסח את ההסכם עליו יחתמו היהודים, כי בתום שלושה חודשים מהיום עליהם להמציא לידיו את הכסף. כעת נותר היה על הקהילה להשיג את הסכום הגדול, בהחלטה כפזזה הוחלט לשגר שליח לקושטא אל הקהילה היהודית בתורכיה, שם ודאי יבינו היהודים את מצבם של אחיהם הנתונים בצרה ויחלצו לעזרתם. הפילו גורל לקבוע על מי תוטל השליחות, והפור נפל על נכדו הצעיר בן השמונה עשרה של רבי משה - **רבי רפאל**

זוואנה לא ידע את נפשו מהתרגשותו על נס ההצלה שארע להם, הוא החליט כי הוא תורם את כל הסכום הדרוש להצלתו של רבי משה מייחס והצלתה של הקהילה היהודית בירושלים והבטיח כי ישתדל אצל מושל תורכיה שישפיע על הפחה למתן את דרישותיו. וכך תוך זמן קצר בניגוד לכל הציפיות כבר עשה רבי רפאל את דרכו לירושלים כשהכסף באמתחתו. את הדרך חזרה לירושלים, עשה רבי רפאל דרך אלכסנדריה שבמצרים. הוא נפגש עם **רבי אברהם הלוי רבה של קהיר**, שברכו בחום. והמשיך רכוב על גמל דרך מדבר סיני. אלא שצרה חדשה ניחתה על ראשו, שוודי דרכים תפסוהו ושדדו ממנו את כספו, ואף איימו לרצחו נפש. באורח פלא לא עלה בידם לרצחו ופחד גדול השתלט עליהם, מלאי יראה ואחוזי רעדה השיבו לו את כספו וברחו מקירבתו כל עוד נפשם בם. וכך כשהוא נרגש ומוודה לה' על הצלתו, עשה דרכו אל ירושלים ומסר את הכסף הדרוש להצלת סבו רבי משה מייחס. את יום נס הצלתו הכריז רבי רפאל כיום טוב ולמשפחתו, וליהודים באה הרווחה.

החלום... קרב דברים

"וישכב במקום ההוא ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימין" (כת, יא-יב) חלומות פוקדים את האדם בשנתו, בכל שלבי השינה. בכל לילה אדם חולם בממוצע בין 4 ל-8 חלומות. כך שבשנה יכול אדם לחלום יותר מ-1500 חלומות! אמר החכם מכל אדם (קהלת ה, ב) "**כִּי פֶּאֶה חֲלֹמוֹת... קֶרֶב דְּבָרִים**", פירש רש"י **ברוב הרהורים שאדם מהרהר ביום**, אדם רואה בחלומו דברים שהוא ראה או הרהר בהם ביום. מאחר ותודעתו של האדם פועלת בשינה במקוטע, יהיה תוכן החלום רצוף בפעילות, אישים ומיקום ללא קשר הגיוני וללא סדר. אמרו חז"ל (ברכות נה). **אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים**. כתוב בזוהר **ומשום שיש בו בחלום הכל - הן אמת והן שקר לכן כל החלומות שבעולם הולכים אחר פתרון הפה... ולפיכך צריך החלום לפתרון טוב**.

כל אדם חולם! אלא שלא תמיד זוכר האדם את חלומו. לרוב דקות ספורות אחר העירות נשכח החלום כליל. לעיתים יופיעו בחלום אנשים זרים שנדמה שמעולם לא פגשנו, אלו אנשים שראינו ונחשפנו אליהם במהלך חייו, אלא שאיננו זוכרים אותם. רוב האנשים שראייתם תקינה חולמים חלום 'צבעוני', ואילו כעשר אחוז מאנשים אלו חווים את החלום ב'שחור לבן'. חלום יכול לארוך שניות בודדות אך גם דקות ארוכות. החלום הארוך

ביותר שנמדד נפרש על פני שעתיים וחצי. תנועת עיניים מהירה בזמן השינה מעידה על כך שהאדם נמצא בעיצומו של חלום, ככל שעניו של האדם נעות בתנועות מהירות יותר, כך יהיה חלומו עשיר ומלא יותר בתוכן ואירועים. תנועה זו של העיניים בעת חלום קרויה **רע"מ** - ריצודי עיניים מהירים. אף אצל עיוורים נצפו תנועות עיניים מהירות בעת החלום. בד בבד עם ריצוד העיניים מתחוללות בגוף תופעות נוספות המעידות על התרגשות רבה, לחץ הדם יכול לעלות, הדופק מתחיל להיות מואץ, ואף הנשימה נעשית בלתי סדירה. ולמרות כל ההתרגשות כמעט ואין שום תנועות גוף במהלך החלום, תהליך מעניין ומפליא מתרחש בגוף האדם בזמן החלום ונקרא '**שיתוק שינה**' - המוח משתק את שרירי הגוף בזמן זה, כדי למנוע מהגוף לבצע פעולות בעקבות החלום.

לעיתים יש חלומות שמתקיימים, כתוב בשו"ת התשב"ץ (ח"ב סי' קכח) **אחד ממופתי ההשגחה הוא עניין הודעת [החלום את] העתיד לבוא, כדי שישמר ממנו האדם**. ידועים סיפורים על אנשים שחלמו חלום שאכן התרחש במציאות זמן קצר לאחר מכן, ופעלו בהתאם לחלום והצליחו. אף נשמעו חלומות על קרובי משפחה או אנשים ידועים שהופיעו בחלום והעבירו מסר לחולם. אמרו חז"ל (גיטין נב). **דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין**.